



## 2

### HKL:n talouden osavuosikatsaus 1.1. - 31.3.2020

HEL 2020-005318 T 02 02 01

#### Päätösehdotus

Liikenneliikelaitoksen johtokunta päättää merkitä tiedoksi liikenneliikelaitoksen (HKL) osavuosikatsauksen 1.1. – 31.3.2020.

#### Esittelijän perustelut

Raportointikauden merkittävimmät tapahtumat

##### Koronaviruspandemia

Maailmanlaajuinen koronaviruspandemia vaikutti maaliskuusta alkaen merkittävästi myös HKL:n toimintaan. Matkustajamäärät supistuivat normaalitilanteeseen verrattuna yli 70 % ja Helsingin seudun liikenne - kuntayhtymän (HSL) päätösten mukaisesti metro- ja raitioliikenteen tarjontaa supistettiin. HKL toteutti lukuisia oman henkilöstön ja matkustajien terveyttä varmistavia toimenpiteitä. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL) kehoituksesta HKL aikaisti kaupunkipyöräpalvelun aloitusta. Koronaan liittyvää toimintaa johdetaan päivittäin pidettävien etäkokouksin.

##### HKL:n tavoiteohjelman kehittämisohjelmat

Helsingin kaupunkistrategia 2017-2021 hyväksyttiin 27.9.2017 kaupunginvaltuustossa. Joukkoliikenteen pitkän aikajänteen kehittämisenäkömien kannalta olennaisia ovat mm. tavoitteet kestävästä liikkumisesta edistämiseksi sekä linjaukset Vihdintien ja Tuusulanväylän kaupunkibulevardien ja Malmin raitiotien suunnittelusta. HKL:n valintoja suuntaa myös Helsingin kaupungin tavoite edistyksellisyydestä digitalisaation hyödyntämisessä.

Helsingin kaupunkistrategian lisäksi HKL:n tavoiteohjelma vuosille 2016-2024 luo perustaa HKL:n toiminnan kehittämiseksi. Tavoiteohjelmassa määritellään HKL:n strategiset tavoitteet ja näitä toteuttavat toimenpidekokonaisuudet eli kehitysohjelmat. Voimakkaimmin toimintaa ohjasivat alkuvuodesta henkilöstöohjelma, turvallisuuden kehitysohjelma, operatiivisen tehokkuuden kehitysohjelma sekä omaisuuden hallinnan kehitysohjelma. Vuoden 2020 loppupuolella on tarkoitus käynnistää tavoiteohjelman päivitys, jotta tavoiteohjelma yhä paremmin vastaisi toimintaympäristön muuttuneisiin haasteisiin.



## Raitioliikenteen liikennöintisopimus

HKL:n johtokunta päätti jättää 13.9.2018 HSL:lle tarjoutumisen Raide-Jokerin ja kantakaupungin raitioliikenteen liikennöinnistä. Tarjoutumisessa HKL esitti raitioliikenteen operoinnin hintaa alennettavan 11 %:lla nykytasosta. Tarjoutumisen kustannustasoa arvioitaessa on syytä ottaa huomioon HKL:n menneiden vuosikymmenten vahva panostus kustannustehokkuuteen, sillä 1990-luvun puolivälin kustannustasoon verrattuna raitioliikenteen tuotanto on jo nykyisin 15 % edullisempaa. Vertailukohtana bussiliikenteen kustannustaso on samassa ajassa kilpailutuksen myötä alentunut noin 10 %. Tarjoutumisen käsittely HSL:ssä on viivästynyt, mutta HSL:n hallitus tehnee ratkaisunsa toukokuussa 2020. Koska on ilmeistä, ettei sopimusta tehdä täysin HKL:n tarjoutumisen mukaisena, käynnistyy HSL:n linjauksen jälkeen sopimusneuvotteluvaihe.

## HKL:n hallintomalliselvitys

Kansliapäällikön asettama selvitystyöryhmä päättyi vuonna 2019 esittämään HKL:n yhtiöittämistä yhtenä kokonaisuutena. Kokonaisvaltaisen infrasta, kalustosta ja liikenteestä vastaavana yhtiönä HKL voisi tuottaa yhteiskunnalle mahdollisimman suuren arvon mm. eri toimintojen välisiä synergioita hyödyntäen. Yhtiömuodossa HKL pystyisi myös palvelemaan kaupunkiraideliikenteen seudullistumisen tarpeita paremmin. Metro ulottuu jo Espooseen, Raide-Jokeri tuo Espooseen raitiolinjan. Myös Vantaalla suunnitellaan raitiolinjan toteuttamista Vantaalle 2020-luvulla. Mahdollisen yhtiöittämisen valmistelu on alkuvuoden aikana edennyt kaupunginkanslian ja HKL:n yhteistyössä mm. henkilöstöasioita, investointiprosessia ja taloudellisia mallinnuksia koskien. Espoon ja Vantaan kanssa yhteistyössä tehty seudullinen raitiotie- ja metroselvitys valmistui alkuvuonna 2020. Päätöksen mahdollisesta yhtiöittämisestä tekee kaupunginvaltuusto. Yhtiö voisi aloittaa toimintansa aikaisintaan vuoden 2021 alussa.

## Länsimetro

HKL on yhteistyössä Länsimetro Oy:n kanssa kehittänyt toimintamalleja länsimetron infran hallinnan hoitamiseksi niin yhteiskunnan kuin infran omistajan kannalta mahdollisimman hyvin palvelevasti. HKL hoitaa länsimetron infrastruktuurin kunnossapitoa ja huoltoa Länsimetro Oy:n kanssa tehdyn yhteistyösopimuksen perusteella. Lähtökohtana yhteistyössä on, että kantametron ja länsimetron infra muodostavat yhden pääkaupunkiseudun metrojärjestelmäkokonaisuuden, jota kunnossapidetään ja huolletaan yhtenä kokonaisuutena.



## Raide-Jokeri

Raide-Jokerin infrahankkeen toteutus eteni alkuvuodesta 2020 aikataulussa. Ennusteen mukaan ollaan pysymässä myös hankesuunnitelman mukaisessa kustannusarviossa. Kustannuskertymä oli maaliskuun lopussa noin 83 milj. euroa. Rakentaminen on käynnissä maaliskuun lopussa noin 20 kilometrin matkalla Raide-Jokerin 25 kilometrin pituisesta linjasta. Merkittävin avoin riski projektille on Patterimäen metsässä raitiotietunnelia varten tarvittavista puidenkaadoista tehty valitus, johon Helsingin hallinto-oikeus on antanut ratkaisunsa ja asian käsittely on siirtynyt ELY-keskukseen. Asialla voi olla vaikutusta projektin kokonaisaikatauluun.

Raide-Jokerin varikon rakentaminen käynnistyi alkuvuonna 2020 maanrakennustöillä. Varikon paikalta siirtyvää bussivarikkoa korvaavan uuden bussivarikon toteutus on lähes valmis ja se otetaan käyttöön vuoden toisen neljänneksen aikana. Raide-Jokerin kalustoprojektin ensimmäisen vaunun varustelu jatkui tehtaalla. Vaunun toimitus Helsinkiin on siirtynyt loppukesälle 2020.

## Muut hankkeet ja päätökset

Kruunusillat-hanke on jaettu kahteen osaprojektiin (siltaurakka ja allianssiosuus). Siltaurakan suunnitelmat ovat valmistuneet lukuun ottamatta Kruunuvuorensillan suunnitelmia, jotka olivat alkuvuonna 2020 vielä viimeistelyvaiheessa. Kruunuvuorensillan suunnitelmien ulkoinen tarkastus on käynnissä ja urakan kilpailutusta valmistellaan. Allianssin toiminta käynnistyi joulukuussa 2019. Allianssin kehitysvaihe 1 (organisointivaihe) saatiin päätökseen ensimmäisen vuosineljänneksen aikana ja kehitysvaihe 2 (suunnitteluvaihe) on alkanut. Kehitysvaihe jatkuu vuoden 2021 alkupuolelle. Molempien osaprojektien rakentaminen voi alkaa arviolta vuoden 2021 aikana ja yhteyden avaaminen liikenteelle aikaisintaan vuoden 2026 aikana.

Kalasataman raitiotiehanke toteutuksen allianssin palveluntuottajat on valittu. Tarjousvaiheessa toteutettiin hankkeen kehitysvaihe 0, jossa kolme eri tarjoajaryhmittymää teki hankekehitystyötä yhteistyössä tilaajan kanssa. Hankkeen yhteinen työtila saatiin käyttöön tammikuussa 2020. Hankkeelle valmistellun viestintästrategian mukaisesti hankkeenä on Kalasatamasta Pasilaan -hanke, joka käsittää hankekokonaisuutena Nihti-Pasila raitiotieyhteyden rakentamisen sekä jatkosuunnittelussa tarkentuvat liittyvät hankkeet kuten katualueiden rakennustyöt.

Ruskeasuon raitiovaunuvarikon toteutuksen suunnittelu jatkui alkuvuoden 2020 aikana. Hankkeessa edetään KVR-urakkamallilla ja alkuvuodesta on valmisteltu urakka-aineistoa sekä viimeistely hankesuunnitelmaa. Työt varikkoalueella käynnistyivät tammikuussa 2020 pohjatut-



kimuksella. Myös Koskelan varikon kehittäminen eteni alkuvuonna yhdessä kaavoittajan, kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan sekä Staran kanssa.

Alkuvuoden 2020 aikana yhä suurempi osa Artic-raitiovaunuista siirtyi Skoda Transtech Oy:n takuuajan kunnossapidosta HKL:n omana työnä tehtävään kunnossapitoon. Vaunuihin on tehty lisäksi sarja takuu- ja tyyppivikakorjauksia. HKL antoi yhden vaunun valmistajalle käyttöön korjaustöiden suunnittelua varten ja vaunu siirrettiin takaisin Otanmäkeen tehtaalte tätä varten. HKL on lisäksi teettänyt vaunuihin kuljettajan ergonomiaa parantavia toimenpiteitä.

HKL on käynyt aktiivisesti neuvotteluja Variotram –raitiovaunujen myynnistä yhdessä Bombardier Transportationin ja saksalaisen SIM –yhtiön kanssa. Vaunuihin on Saksassa suunniteltu mahdollisuutta muuttaa niiden telien raideleveys normaaliraideleveyteen (1435 mm), joka mahdollistaa niiden käyttämisen nykyistä useamman eri kaupungin raitiotieverkolla. Riippumatta vaunujen myynnin onnistumisesta HKL:n taloudellinen asema on turvattu aiemmin tehdyn sovintosopimuksen perusteella.

HKL teki tammikuussa 2020 sopimuksen viiden M300-metrojunan toimittamisesta Helsinkiin espanjalaisen CAF:n kanssa. Junat toimitetaan kesällä 2022 ennen länsimetron toisen vaiheen (Matinkylä-Kivenlahti) valmistumista. Alkuvuonna jatkui myös VR Fleetcare Oy:ltä tilattu M100-metrojunien peruskorjaus. Ensimmäinen peruskorjattu metrojuna on liikennekäytössä toukokuussa 2020.

Metron kapasiteetin lisäämistä koskeva HKL:n, Länsimetro Oy:n, Espoon kaupungin ja HSL:n yhteinen hanke käynnistyi alkuvuodesta hankejohtajan rekrytoinnilla. Uusi hankejohtaja aloitti toimessaan helmikuun alussa ja käynnisti organisoinnin, jolla toteutetaan aiemman esiselvityksen mukaisia lyhyen ja pidemmän aikavälin kehittämistoimenpiteitä. Hankkeen yleissuunnitelma valmistuu loppuvuodesta 2020.

Helsingin käräjäoikeus antoi maaliskuun lopussa välipäätöksen metron automatisointia koskevien sopimusten purkua koskevassa asiassa. Päätöksen mukaan HKL:llä oli oikeus purkaa sopimukset Siemensin kanssa metrovarikon laajennusosan automatisointisopimusta lukuun ottamatta. Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan automatisointiprojektin viivästykset johtuivat Siemensin vastuulla olevista syistä. Päätös osaltaan vahvisti, että sopimusten purku vuonna 2015 tehtiin oikeaan arvioon pohjautuen. Käräjäoikeus jatkaa seuraavaksi taloudellisten vaatimusten käsittelyä niin, että päätös saataneen vuonna 2021.

Rautatien metroasemalla elokuussa 2019 sattuneen mittavan vesivahingon korjaustyöt jatkuivat alkuvuonna 2020. Metroaseman hissien



korjaus valmistui maaliskuussa 2020. HKL laati tapahtuneista kattavan onnettomuus- ja vahinkoselvityksen, jonka pohjalta käynnistettiin useita eri kehitystoimenpiteitä, joita toteutetaan osin yhdessä muiden toimijoiden kuten Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) kanssa.

HKL:n organisaation kehittämistä valmisteltiin alkuvuonna liittyen erityisesti omaisuudenhallinta- ja rakennuttamistehtäviin sekä infran ja kaluston kunnossapitoon liittyen.

## Suoritteet

HKL:n tuottamassa raitio-, metro- ja lauttaliikenteessä tehtiin yhteensä 34,7 milj. matkaa tammi-maaliskuussa. Tammi-helmikuussa metro- ja lauttaliikenteen matkustajamäärät olivat nousseet edellisvuoteen verrattuna, raitioliikenteessä oltiin edellisen vuoden tasolla.

Maaliskuussa korona vaikutti matkustajamääriin: raitioliikenteessä matkustajamäärä putosi 29,0 %:lla ja metroluikenteessä 37,5 %. Myös lauttaliikenteessä matkustajamäärä putosi huomattavasti. Koronan vaikutus päivittäiseen matkustajamäärän vähenemiseen on vakiintunut noin 70-75 %:n tasolle. Raitioliikenteessä matkoja tehtiin 10,0 % ja metroluikenteessä 8,9 % edellisvuotta vähemmän.

HSL on sopeuttanut raitio- ja metroluikenteen tarjontaa matkustajamäärien laskun takia ja sopeutus vaikuttaa maalisk-heinäkuun liikennesuoritteisiin. Koko vuoden ennuste on, että raitioliikenteessä linjakilometrejä ajetaan noin 6 % budjetissa suunniteltua vähemmän ja metroluikenteessä noin 4 % budjetoitua vähemmän. Oletuksena ennusteessa on, että 10.8.2020 alkava syysliikenne liikennöidään normaalin liikennesuunnitelman mukaan.

## Talousarvion sitovat tavoitteet

HKL:n ennustetaan saavuttavan vuonna 2020 sitovista tavoitteista kolme (3) viidestä (5). Sitovista tavoitteista raitio- ja metroluikenteen liikennöinnin luotettavuuden ja raitioliikenteen asiakastyytyväisyyden ennakoidaan toteutuvan tavoitteen mukaisesti.

Liikenteen luotettavuusennusteessa oletetaan, että poikkeustilanteessa ajetaan harvennettua liikennettä. Tähän pystytään vastaamaan, jos kuljettajien poissaolotilanne ei oleellisesti heikkene maaliskuun tilanteesta.

Tilikauden tulos on jäämässä budjetoidusta. Tällä hetkellä arvioidaan, että koronatilanne heikentää noin 4-5 milj. eurolla HKL:n tulosta. Tilanne kuitenkin elää koko ajan ja koronavaiheen pitkittyessä talousvaikutukset ovat suuremmat.



Asiakastyytyväisyydestä ei ole vielä käytettävissä tutkimustietoa kuluvalta vuodelta. Edellisellä tutkimuskaudella (edellisenä vuonna), saavutettiin nousua asiakastyytyväisyyttä mittaavan liikennöitsijäarvosanan kaikilla eri osa-alueilla. Metroliikenteessä tavoite jäi kuitenkin silloin saavuttamatta. Kuluvana vuonna metroliikenteen asiakastyytyväisyyden ennustetaan pysyvän edellisen vuoden tasolla, mikä tarkoittaa, että tavoitetta ei saavuteta. Ennustettavuutta heikentää merkittävästä koronan tuoma poikkeustilanne, jonka heijastusta asiakastyytyväisyyteen on haasteellista arvioida. Normaalioloissa tyytyväisyyteen merkittävästi heikentävästi vaikuttavia tekijöitä ei tällä hetkellä tunnisteta.

## Henkilöstö

HKL:n henkilöstömäärä oli 1277 henkilöä 31.3.2020 (31.3.2019: 1213). Vuoden 2019 lopussa henkilöstömäärä oli 1253. Keskimäärin tammi-maaliskuussa henkilöitä oli 1273, kun vastaavalla kaudella vuonna 2019 henkilöitä oli keskimäärin 1215. Raitio- ja metrovaunukuljettajien määrä on noussut vuodesta 2019.

## Käyttötalous

Koko vuoden liikevaihtoennuste on 218,3 milj. euroa eli 4,2 milj. euroa vähemmän kuin tulosbudjetissa. Liikennöintikorvaustuloja on kertymässä 3,4 milj. euroa budjetoitua vähemmän. HSL on sopeuttanut liikenteen tarjontaa maalís-heinäkuun osalta matkustajamäärien vähentyessä koronatilanteen takia.

HKL:n saama kaupungin tuki on jäämässä budjetoidusta tasosta 1,6 milj. euroa. Syynä on Länsimetro Oy:n vastikkeet, joita korvataan kaupungin tuen kautta. Vastikkeet jäävät budjetoidusta tasosta.

HSL:ltä veloitettavia infrakorvauksia ennustetaan toteutuvan hieman budjetoitua enemmän.

Liiketoiminnan muut tuotot ovat ennusteessa 17,9 milj. euroa eli 3,0 milj. euroa budjetoitua vähemmän. HKL:n saamat mainos- ja vuokratulot ovat jäämässä selvästi budjetoidusta korona-vaikutuksen takia.

Menoissa koronan takia esimerkiksi siivousmenoja on toteutumassa budjetoitua enemmän. Liikennöinnissä liikenteen sopeutus vähentää kuljettajille maksettavien lisiä ja pienentää sähkömenoja, kun linjakilometrejä ajetaan suunniteltua vähemmän maalís-heinäkuussa.

Liiketoiminnan muut kulut ovat ennusteessa 25,3 milj. euroa eli 3,0 milj. euroa budjettia vähemmän. Länsimetro Oy:lle maksettavia yhtiövastikkeita tullaan maksamaan budjetissa ennakoitua vähemmän.



30.04.2020

HKL:n tilikauden tulosenuste ennen varauksia on -0,5 (TB20: 3,7) milj. euroa. Tämän hetkinen arvio on, että koronatilanne heikentää HKL:n tulosta runsaat 4 milj. euroa vuonna 2020. Oletuksena ennusteessa on, että raitio- ja metroliikenteen liikennöinti palaa lähes normaalille tasolle 10.8.2020 alkavan syysliikenteen alkaessa.

#### Investoinnit

Vuoden 2020 investointiennuste on 200 milj. euroa eli vastaava kuin budjetoitu. Koronalla ei ole toistaiseksi ollut suurta vaikutusta investointien etenemiseen, mutta pitkittyessään vaikutuksia voi tulla esimerkiksi materiaalihankintojen viivästymisen seurauksena.

Suurin yksittäinen investointi on Raide-Jokerin infra 88 milj. euroa. Raide-Jokerin varikkoinvestointi on 19 milj. euroa ja Kalasataman raitiotiet 12 milj. euroa.

#### Esittelijä

toimitusjohtaja  
Ville Lehmuskoski

#### Lisätiedot

Ari Päivärinta, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 78433  
ari.paivarinta(a)hel.fi  
Ville Lehmuskoski, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091  
ville.lehmuskoski(a)hel.fi

#### Liitteet

1 HKL osavuosisikatsaus Q1 2020

#### Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano